

Tijdgeest en tijdgebrek nekten Coornhert-Liga

De vereniging voor strafrechthervorming Coornhert-Liga ligt in coma. Maar er bestaat misschien wel meer dan ooit – behoefte aan een opbouwend kritisch platform. Het draagvlak moet dan wel breder zijn dan academische juristen en strafrechtadvocaten.

.....
Lex van Almelo

journalist

.....
Op 30 oktober 2002 kwamen de leden van de Coornhert-Liga voor het laatst bijeen. De vijftien à twintig aanwezigen wezen het bestuursvoorstel om de vereniging op te heffen af. Er zou, zo kan ik uit de eerste hand bevestigen, een congres worden georganiseerd – als ultieme poging om de liga te reanimeren. Die poging is mislukt, maar officieel is de vereniging nooit opgeheven. De website is sinds 1999 niet meer bijgewerkt, maar op internetfora zijn nog wel uitspraken over de Coornhert-Liga te vinden. Zoals: ‘De meeste strafrechters zijn lid van de ultralinkse Coornhert-Liga die statutair tot doel heeft de maatschappij te ontwrichten.’ Andere uitspraken zijn even negatief en onjuist.

Rechtsbescherming

Wie van de jongere generatie juristen weet nog wat de Coornhert-Liga was en beoogde? Gezien de geringe aanwas van studenten-leden gedurende de laatste jaren vermoed ik dat het er niet veel zullen zijn. Daarom is het goed dat oud-journalist Hans Smits (o.m. *Vrij Nederland*) de geschiedenis van deze vereniging heeft geschreven. De titel *Strafrechthervormers en hemelbestormers* verwijst niet alleen naar de doelstellingen van de vereniging, maar ook naar een ideologische tegenstelling uit de begintijd. Daarin stonden

strafrechtjuristen en criminologen van de Erasmus Universiteit in de schaduw van hun leermeester Louk Hulsman de afschaffing van het strafrecht voor, ofwel het ‘abolitionisme’. De strafrechtjuristen en criminologen van de Universiteit Utrecht hamerden meer op humanisering en terugdringing en legden een grote nadruk op de rechtsbeschermende functie van het strafrecht. Advocaten hebben daarin een belangrijke taak en deze hebben dan ook naast academici een grote rol gespeeld in de Coornhert-Liga. Gerard Spong en Oscar Hammerstein waren voorzitter en de vorig jaar overleden Pieter Herman Bakker Schut speelde een opvallende rol in de begintijd.

Het lidmaatschap was geen belemmering voor een juridische carrière. Er zijn heel wat bestuursleden hoogleraar of rechter c.q. raadsheer geworden – met name die van het eerste uur. Ook de huidige voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, Erik van den Emster, was lid. Dries van Agt en Aad Kosto waren ook lid, maar bedankten snel toen zij minister respectievelijk staatssecretaris van Justitie werden.

Veiligheidsdenken

De invloed van de Coornhert-Liga was kort na de oprichting in 1971 het grootst. De liga was een platform voor juristen, criminologen, politiemensen, reclaseringswerkers en ex-gedetineerden die nadachten over alternatieven voor het klassieke repressieve strafrecht. In de loop der jaren hebben enkele alternatieven inderdaad ingang gevonden, maar het strafrechtelijk systeem werd er niet kleiner door en het aantal cellen evenmin. Aan de hand van talrijke liga-publicaties en tientallen interviews met hoofdzakelijk oud-bestuursleden geeft Smits de opkomst en ondergang van de Coornhert-Liga op onderhoudende wijze weer. Hij beschrijft niet alleen de geschiedenis van een club bevlogen mensen, die langzaam ten onder gaat aan tijdgebrek en tijdgeest. Hij beschrijft ook de geschiedenis van het strafrechtelijk denken in de laatste veertig jaar, waarin de kritische rol van de liga feitelijk werd overgenomen à

.....
Hans Smits: Strafrechthervormers en hemelbestormers

Uitgeverij Aksant, Amsterdam 2008.
ISBN 978 90 5260 297 4. 24,90.

door de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten.

Dat omzien is ook boeiend met het oog op de toekomst. In de Verenigde Staten ontstaat alweer belangstelling voor de resocialisatie van gedetineerden. En als de golfslag van het veiligheidsdenken in Nederland straks begint te kabbelen, zal het tegengeluid van weleer wellicht ook hier weer een beetje voet aan de grond krijgen.

Toekomst

Niet alle betrokkenen zien een toekomst voor de Coornhert-Liga. Volgens criminoloog René van Swaaningen zou een nieuw platform breder moeten zijn dan alleen universitaire academici en strafrechtadvocaten. Maar dat er behoefte bestaat aan een tegenbeweging – daarover bestaat weinig verschil van mening. Die behoefte wordt het mooist onder woorden gebracht door het ambivalente lid Dries van Agt: ‘Het enige dat ik thans nog kan uitbrengen is dat er hedentendage een urgenter behoefte is aan de een of andere Coornhert-Liga dan eertijds al. Het roepen en blaten om meer strafbaarstellingen, langduriger en hardvochtiger straffen en meer dienaren van de zwaarmacht om ons heen, is een kelige kakofonie geworden.’